

Činnosť školského psychológa

Škola je väčšinou prvým miestom, kde je identifikovaný možný problém žiaka a potreba jeho podpory. Tu sa identifikuje potreba podporných opatrení a obyčajne sú v škole tieto činnosti aj zahájené. Školský psychológ dokáže potrebné činnosti uskutočniť okamžite, buď sám alebo je schopný vytvoriť časový priestor pre zahájenie činnosti podporného tímu a jednotlivé činnosti koordinovať. Dokáže rozlíšiť, či a v ktorej fáze je potrebné dieťa odovzdať do ďalšej starostlivosti (CPP, a i.). Školský psychológ tiež vstupuje do školského prostredia ako odborník, ktorý prináša škole možnosť pracovať s ťažkosťami detí a žiakov (nielen v oblasti vzdelávania) ešte pred ich rozvinutím. Tu nastupuje jeho preventívna funkcia, a práve prítomnosťou školského psychológa priamo v škole je možné reagovať a intervenovať veľmi rýchlo, a tiež si zabezpečiť spätnú väzbu o úspešnosti/neúspešnosti zvolenej podpory.

Školský psychológ ako súčasť výchovného a psychologického poradenstva, v súvislosti so schválením zákona 138/2019 z 10. mája 2019 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, sa priamo zúčastňuje na práci školy a poskytuje odborné pedagogicko-psychologické služby študentom, rodičom, zákonným zástupcom a pedagogickým pracovníkom pri plnení výchovno-vzdelávacích cieľov školy.

Školský psychológ poskytuje:

- psychologickú, výchovnú, poradenskú a preventívnu starostlivosť žiakom, ich zákonným zástupcom a učiteľom najmä v oblasti optimalizácie ich osobnostného, vzdelávacieho a profesijného vývinu, starostlivosti o rozvoj nadania, eliminovanie porúch psychického vývinu a porúch správania,
- vykonáva orientačnú psychologickú diagnostiku individuálneho, skupinového alebo hromadného psychologického poradenstva, psychoterapie a prevencie vo vzťahu k žiakom,
- pripravuje podklady pre odborných zamestnancov poradenských zariadení,
- vykonáva aj odborné činnosti psychologického poradenstva v oblasti rodinných, partnerských a ďalších sociálnych vzťahov.

V súčasných školách a školských zariadeniach školskí psychológovia vo svojej psychologickej činnosti preferujú preventívne aktivity. Cieľom je predchádzať problémovému vývinu detí, problémom v učení a správaní. Školský psychológ je na škole pre žiakov, zákonných zástupcov a učiteľov. Svojou činnosťou prispieva k vzájomnej spolupráci školy a rodiny, ktorá má v konečnom dôsledku pozitívny vplyv na školskú úspešnosť dieťaťa.

Od školských psychológov sa požaduje uskutočňovať primárnu prevenciu s cieľom vytvárať optimálne sociálne, výchovné a vzdelávacie podmienky, ktoré by predchádzali, zabráňovali, či eliminovali vznik sociálno-patologických javov (akými sú agresivita, šikanovanie, intolerancia, záškoláctvo, delikvencia, drogová závislosť a i., ale aj narastajúci stres, vyčerpanosť, napätie a konflikty medzi rovesníkmi ako aj učiteľmi a žiakmi) a zabezpečovali harmonický osobnostný rozvoj a psychické zdravie žiakov a pedagógov.

Školský psychológ bude poskytovať psychologickú, výchovnú, poradenskú a preventívnu starostlivosť deťom, ich zákonným zástupcom a učiteľom najmä v oblasti optimalizácie ich osobnostného, vzdelávacieho a profesijného vývinu, starostlivosti o rozvoj nadania, eliminovania porúch psychického vývinu a porúch správania.

Činnosť školského psychológa z hľadiska základných pracovných okruhov:

1. identifikačno-diagnostická
2. poradensko-podporná
3. intervenčná
4. metodicko-odborná
5. nápravno-korektívna
6. preventívno-výchovná

Úlohy vo vzťahu k žiakom:

1. Poskytovať psychologické, pedagogické poradenské služby a preventívnu starostlivosť žiakom strednej školy.
2. Skúmať úroveň kognitívneho vývinu a kognitívnych procesov žiakov, diagnostikovať úroveň ich schopností týkajúcich sa myslenia, riešenia problémov a možné ťažkosti v učení.
3. Identifikovať a analyzovať predpoklady žiakov v oblasti intelektových schopností, osobnostných vlastností, motivácie výkonu a záujmov.
4. Pozornosť venovať žiakom s problémami v učení, najmä žiakom učiacim sa pod svoje možnosti, pasívnym, nemotivovaným, či žiakom s pomalým osobným pracovným tempom.
5. Pracovať so žiakmi s emocionálnymi poruchami a poruchami správania, najmä so sklonom k delikventnému správaniu alebo psychickému ochoreniu. V kooperácii s triednymi učiteľmi podieľať sa na tvorbe a realizácii intervenčných programov .
6. V zmysle Dohovoru o právach dieťaťa zabezpečovať priebežné sledovanie, aktívnu ochranu a využívať účinné nástroje na predchádzanie a riešenie nežiaducich prejavov problémového správania ako sú záškoláctvo, agresívne prejavy, násilie, šikanovanie, fyzické alebo psychické týrania, delikvencie, zneužívania návykových látok, sexuálneho zneužívania, prejavov extrémizmu a pod.
7. Priebežne monitorovať správanie sa detí a ich zmeny, v prípadoch oprávneného podozrenia na porušovanie ich zdravého osobnostného a mravného vývinu bezodkladne riešiť vzniknutý problém v súčinnosti s odbornými zamestnancami príslušného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, podľa potreby aj s príslušným pediatrom, sociálnym kurátorom, či príslušníkmi polície.
8. Zapájať výchovne problémových žiakov do výcvikov sociálnej komunikácie, tréningov rozvoja tolerancie, riešenia konfliktov, empatie a rozvoja emocionálnej inteligencie.
9. Príprava a pomoc pri realizácii individuálneho začlenenia žiakov so špeciálnymi výchovno- vzdelávacími potrebami. Sledovať efektívnosť individuálnych vzdelávacích programov pri individuálnom začlenení žiakov s poruchami učenia a správania. Spolupracovať s pedagogickými pracovníkmi, vedením školy, špeciálnym pedagógom.
10. Identifikovať intelektovo nadaných žiakov so ŠVVP v súlade s platnou legislatívou.

11. Spolupracovať s koordinátormi prevencií a učiteľmi pri realizácii výchovy k manželstvu a rodičovstvu, prevencii a eliminácii rizikového správania, k výchove k právnemu vedomiu, demokracii, mravným hodnotám a prosociálnemu správaniu, k zdravému životnému štýlu.
12. Riešiť sociálne vzťahy v školských triedach, dôraz klásť na vytváranie pozitívnej sociálnej klímy v školskom prostredí, ktorá podporuje pocit bezpečia a motivuje učenie. Priebežne hodnotiť sociálnu atmosféru v triedach a v škole, realizovať opatrenia na predchádzanie a zamedzenie šikanovaniu.
13. Osobitnú pozornosť venovať krízovým intervenciám, žiakom s narušenými sociálnymi vzťahmi, žiakom s neurotickými prejavmi a sociálne znevýhodneným žiakom.
14. Realizovať aktivity prevencie a eliminácie rizikového správania, delikvencie a kriminality, záškoláctva, bezpečného používania internetu, podporu morálneho a právneho vedomia.
15. Realizovať aktivity a besedy o rizikách dospievania a o podpore duševného zdravia.

Úlohy vo vzťahu k pedagogickým pracovníkom:

1. Konzultačná, poradenská a informačná činnosť orientovaná na adekvátne uplatňovanie psychohygienických zásad a psychologických aspektov výchovno-vzdelávacieho procesu.
2. Konzultačno-poradenská činnosť vyučujúcim pri vypracovávaní individuálnych výchovno- vzdelávacích programov a plánov pre žiakov so ŠVVP.
3. Metodicko-poradenská činnosť v oblasti osobnostného, emocionálneho, kognitívneho, sociálneho a profesijného vývinu žiakov.
4. Spolupráca s triednymi učiteľmi a učiteľmi jednotlivých vyučovacích predmetov pri realizácii odborne garantovaných preventívnych opatrení školy a preventívnych programov.
5. Podieľanie sa na zvyšovaní psychologickéj spôsobilosti učiteľov v oblasti psychodidaktiky (vyučovacie štýly učiteľa, učebné štýly žiakov) a v oblasti psychoedukácie.
6. Metodická a supervízna pomoc koordinátorom prevencie pri vypracovaní a realizácii preventívno- výchovných programov a aktivít.
7. Pozitívne ovplyvňovanie psychického zdravia učiteľov a ostatných pedagogických zamestnancov školy.

Úlohy vo vzťahu k rodičom a zákonným zástupcom:

1. Poskytovať psychologické a pedagogické služby zákonným zástupcom v oblasti výchovy a vzdelávania, pri optimalizácii osobnostného, sociálneho a profesijného vývinu žiakov strednej školy.
2. Spolupracovať so zákonným zástupcom problémových žiakov, pozornosť venovať krízovým intervenciám. Poskytovať zákonným zástupcom rady v oblasti štýlov výchovného pôsobenia.
3. Informovať zákonných zástupcov o možnosti a realizácii (pravidelne po klasifikačnom období) začlenenej výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP v bežných triedach.
4. Usilovať sa o efektívnu spoluprácu školy a rodiny, čo má výrazne pozitívny vplyv na školskú úspešnosť detí, zlepšuje motiváciu žiakov pre učenie a ich disciplínu v procese výchovy a vzdelávania, zvyšuje študijnú výkonnosť a v nepodstatnej miere môže znížiť a odstrániť problémy v správaní.

5. Zabezpečovať koordináciu služieb s inými inštitúciami - Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Košice, Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice a iné.
1. Zvyšovať odbornosť školského psychológa rôznymi formami ďalšieho vzdelávania v záujme zvyšovania efektívnosti práce.

Iniciátorom poskytovania odbornej starostlivosti školského psychológa žiakovi môže byť: pedagogický zamestnanec, odborný zamestnanec, zákonný zástupca, žiak samotný. Školský psychológ má právo prijať žiaka v kríze, prípadne žiaka s rizikovým správaním na konzultáciu bez informovaného súhlasu rodiča, následne je rodič informovaný o uskutočnenej konzultácii a jej výsledku. V prípade, ak je potrebné začať individuálnu psychologickú intervenciu je potrebné ošetriť to informovaným súhlasom rodiča.

Individuálne psychologické intervencie sa realizujú len s informovaným písomným súhlasom zákonného zástupcu a je možné odmietnuť ich bez akýchkoľvek právnych dôsledkov. Poskytovanie odbornej psychologickkej starostlivosti ponúka možnosť dôkladne sa zorientovať v štruktúre psychických vlastností žiaka a prípadnú identifikáciu možných nežiaducich vplyvov, ako aj návrh opatrení na riešenie problému alebo ďalších výchovných a vzdelávacích postupov. **Skupinové aktivity v oblasti prevencie a intervencie** (s dôrazom na rozvoj prosociálnych zručností žiakov a eliminovanie sociálno-patologických javov v škole) sú realizované v priestoroch Základnej školy Trebišovská 10 v Košiciach pod vedením školského psychológa a sú poskytované bezplatne – v zmysle §130 ods.11 zákona č. 245/2008 Z.z. Školského zákona.